

Kommunalt Samverkansorgan

År 2002 beslutade riksdagen att ansvaret för regionala utvecklingsfrågor ska kunna flyttas över från länsstyrelsen till ett så kallat samverkansorgan i de län där kommunerna är överens om det. Bildande av ett Kommunalt samverkansorgan (KSO) regleras enligt Lag 2002:34 om samverkansorgan i länen.

I denna PM ges en bakgrundsbeskrivning och en översiktlig information om vad ett Kommunalt samverkansorgan är och vilka uppgifter som kan överföras till ett KSO samt kort om hur frågan hanteras i övriga landet.

Avslutningsvis beskrivs även hur frågan fortsättningsvis kan hanteras i Norrbottens län.

Bakgrund och syfte

Frågan om var ansvaret för planeringen av den regionala utvecklingen ska ligga har diskuterats i hela landet under en lång period. Under den senaste 10-årsperioden har de regionala organisations- och planeringsmodellerna förändrats i stora delar av landet.

Orsakerna till detta är många, bl a har ökade internationella kontakter medfört influenser från andra delar av Europa. I många europeiska länder är regioner med politiskt valda organ starka. Politiker från dessa regioner förväntar sig att träffa politiker med regionalt företräderskap även i de svenska regionerna.

Den politiska viljan att påverka samhällsutvecklingen i den egna regionen och det egna länet har också ökat bland lokala och regionala politiker i Sverige.

Länsstyrelsens roll är dubbel. Den ska företräda staten på länsnivå genom tillsyn, uppföljning och utvärdering av offentlig verksamhet samt fördela vissa statliga medel samtidigt som den i bland annat vårt län leder och har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet.

Från och med 2003 är det möjligt att bilda Kommunala Samverkansorgan. För närvarande har KSO bildats i fjorton län. Dessutom finns två regionala självstyrelseorgan som kommer att permanentas som regionkommuner 2011, Skåne och Västra Götaland, och ytterligare två, Halland och Gotland, som getts "försöksstatus" från 2011. Se nedanstående "Läget i landet".

De viktigaste orsakerna till strävandena efter en ändrad regional ansvarsfördelning anses vara:

- *Ökad politisk vilja bland lokala och regionala politiker att påverka samhällsutvecklingen i den egna regionen och det egna länet.*
- *Växande uppfattning och krav på att det ska vara länets politiker som i ett brett perspektiv ska ha ansvaret för planeringen av regionen/länets utveckling.*
- *Tydligare ansvarsfördelning och en större möjlighet att överblicka de olika frågor som påverkar regionens/länets utveckling, och därmed också större möjlighet att leda utvecklingen i önskad riktning.*
- *Ett tydligare och politiskt förankrat ledarskap och företräderskap i länet.*
- *Möjlighet för länets medborgare att utkräva ansvar för hanteringen av tillväxt- och utvecklingsfrågorna i länet.*
- *Effektivare resursanvändning.*

Att lokala och regionala politiker i länen övertar ansvaret för planeringen av det egna länets utveckling från Länsstyrelserna, innebär inte att staten på något sätt avsäger sig sitt övergripande ansvar för regionernas/länens utveckling.

Läget i landet

1996 beslutade regeringen att Skåne, Kalmar och Gotland på försök skulle få olika former av självstyrelseorgan. Västra Götalands län omfattades senare av försöksverksamheten, enligt samma modell som Skåne, d v s en form av direktvalt regionförbund. Kalmar och Gotland inledde försök med indirekt valda regionförbund.

Enligt Lag (2002:34) om samverkansorgan i länen, är det från och med 2003 möjligt att bilda Kommunala Samverkansorgan. De regionala självstyrelseorgan som funnits på försök i Kalmar och på Gotland ombildades då till samverkansorgan. Samtidigt bildades fem nya indirekt valda samverkansorgan i Blekinge, Halland, Östergötland, Uppsala och Dalarna.

För närvarande ser den organisatoriska kartan i landet ut enligt nedan:

- Skåne och Västra Götalands län (försöksverksamhet t o m 2010), permanentas som regionkommuner därefter

Hittills bildade KSO:

- Kalmar län
- Gotland (försöksregionkommun från 2011)
- Uppsala län

- Södermanlands län
- Östergötlands län
- Hallands län (försöksregionkommun från 2011)
- Blekinge län
- Dalarnas län
- Jönköpings län
- Värmlands län
- Örebro län
- Kronobergs län
- Gävleborgs län
- Västerbottens län

Det innebär att det från 2008-01-01 finns 14 KSO. Tillsammans med de två självstyrelseorganen i Skåne och Västra Götaland innebär det att det regionala planeringsansvaret mm övergått till politiska beslutsorgan i 16 av landets 21 län.

I Jämtlands län håller Rådet för Regional utveckling (Kommunförbundet, Landstinget, Länsstyrelsen och Mitthögskolan) i frågan. Den tidigare målsättningen att bilda KSO har tills vidare övergivits.

I Västernorrlands län pågår, på motsvarande sätt som hos oss, planering för att bilda Samverkansorgan 2012?

Vi har i dagsläget inte koll på processen i Västmanlands län.

I Stockholms län ansvarar Regionplane- och trafiknämnden (RTN) och regionplane- och trafikkontoret (RTK) för de regionala utvecklingsfrågorna.

Kommunalt Samverkansorgan - Kommunalförbund

KSO är i grunden ett Kommunalförbund enligt bestämmelserna i kommunallagen (KL). Till detta kommer de bestämmelser som finns i Lagen om samverkansorgan i länen, och som huvudsakligen berör de verksamheter som får tas över från staten.

Samtliga kommuner i länet **måste** vara med. Landstinget **kan** vara med. Det krävs således positiva beslut i samtliga fullmäktigeförsamlingar i ett län för att bilda ett KSO. Förutom bestämmelserna i KL och lagen om KSO ska det finnas en Förbundsordning som reglerar förbundets sammansättning, verksamhet mm. Den politiska organisationen kan utformas enligt två grundmodeller – Fullmäktigemodellen eller Direktionsmodellen.

Fullmäktigemodellen innebär att Fullmäktige, vars ledamöter och ersättare utses av respektive kommuns och landstingets fullmäktige, är högsta beslutande organ. Fullmäktige utser en styrelse.

Direktionsmodellen innebär att beslut och verkställighet ligger i samma organ, Direktionen (styrelsen), vars ledamöter och ersättare utses av kommuner och landsting.

I övrigt får förbundsmedlemmarna själva bestämma organisationen. I båda modellerna kan t ex styrelsen/direktionen ha arbetsutskott. Flertalet län som har etablerat kommunala samverkansorgan har inrättat beredningar eller nämnder för olika sakområden.

När samtliga kommuners och eventuellt landstingets fullmäktige beslutat om att bilda ett Kommunalt Samverkansorgan ska detta **anmälas** till Regeringen, som fattar beslut om när de statliga uppgifterna enligt lag 2002:34 får övertas av samverkansorganet.

Verksamheten i ett KSO

Eftersom ett Kommunalt samverkansorgan i grunden är ett Kommunalförbund *beslutar kommunerna och landstinget själva vilka egna verksamheter som eventuellt ska föras över till förbundet.*

De uppgifter som *övertas från staten* enligt den särskilda lagstiftningen om KSO, förs över när Regeringen efter anmälan fastställt datum för ikraftträdandet av det kommunala samverkansorganet.

Utvecklingen av verksamheten i förbundet kan således, om man så önskar, ske genom en successiv överföring av uppgifter från landstinget, kommunförbundet (kommuner) och staten.

Från staten (länsstyrelsen)

De uppgifter som övertas från länsstyrelsen när KSO bildas framgår av lagen, enligt följande:

- 1 Utarbeta program för länets utveckling, bl a RUP
- 2 Samordna utvecklingsinsatser i länet för genomförande av programmet
- 3 Besluta om användningen av vissa statliga medel (anslag 1:1) för regional utveckling
- 4 Besluta om prioritering bland åtgärder avseende infrastruktur mm vid upprättande av länsplaner för regional utveckling, bl a länstransportplanen
- 5 Ta emot och bereda strukturfondsansökningar (mål 1 och 2). *Detta har ändrats sedan lagens tillkomst och sköts nu av Tillväxtverket.*
- 6 Följa upp åtgärder och effekter av utvecklingsarbetet i länet
- 7 lämna en årlig redovisning avseende åtgärder och effekter till regeringen
- 8 Dessutom kan samverkansorganen bli huvudansvariga för länets regionala Tillväxtprogram (RTP), vilket är normalfallet.

Från landstinget

Utifrån en sammanställning (bruttolista) över landstingets olika verksamheter med koppling till främst regional utveckling beslutar Landstinget i samråd med Kommunalförbundet/Samverkansorganet vilka uppgifter som ska överföras och när det ska ske. Överföringen kan ske etappvis. Inledningsvis kan det vara naturligt att de regionala planeringsfrågorna överförs.

Från kommunförbundet

Beslut måste tas beträffande Kommunförbundet Norrbottens verksamhet. Om all verksamhet ska överföras till regionförbundet är det naturligt att kommunförbundet avvecklas. Med tanke på frågan om bildande av regionkommuner kan ett alternativ vara att lägga kommunförbundet ”vilande”. Några KSO har valt att hantera de primärkommunala frågorna i en särskild nämnd/beredning inom KSO. MediaCenters framtida organisatoriska form och tillhörighet måste också utredas och beslutas.

De samverkansorgan som finns har valt något olika innehåll i sin verksamhet. Ytterligare erfarenheter från några av dessa bör lämpligen inhämtas i den fortsatta processen, även om det känns mest naturligt att ytterligare fördjupa samarbetet med Region Västerbotten.

Ärendets hantering i Norrbottens län.

Ärendet har initierats och diskuterats inom Kommunförbundet Norrbottens styrelse under 2009. Bland annat har två telefonkonferenser med presidiet och styrelsen genomförts med Region Västerbotten för att ta del av deras erfarenheter. Direktören har fått i uppdrag att till styrelsen i mars 2010 utarbeta en PM av vilken ska framgå bland annat vilka uppdrag som Region Norrbotten kan tänkas få och en stomplan (bilaga 1) för en process fram till ett eventuellt bildande 2012-01-01.

Region Västerbottens uppdrag och organisation framgår av bilaga 2 (utdrag från www.regionvasterbotten.se)